

Bomärken i Gesunda

”Gesunda — fäboden som blev by”. Den artikeln är redan skriven. Läsarna rekommenderas att i Sool-Öen 1983 följa med Gunnar Fältgård på en vandring från Mångbro i söder fram till byns centrum, genom det Gesunda som var på 1920—30 talet.

I likhet med Ryssa by var Gesunda fram till 1900-talets början en hemfäbod, där varje gård var knuten till en gård på Sollerön. Här fanns öns alla byar representerade, de flesta gårdar hörde dock till Utanmyra. Med utgångspunkt från storskifteshandlingar, upprättade 1840 kan man konstatera att Gesunda redan då var omfångsrik. 75 gårdar finns redovisade, varav 39 tillhörde Utanmyra, 11 tillhörde Bengtsarvet, och resten var ungefär jämnt fördelade på övriga byar. Några årtionden senare hade antalet uppskattningsvis ökat till ca 100.

De som först var ”skrivna” i byn bodde i Mångbro. Förutom mjölnarfamiljen vid Mångbro kvarn fanns där mellan 1878—95 skogvaktaren Johan Altahr med sitt stora hushåll. Petter Erlandsson och Nisis Karin anlände omkring 1888.

Gesunda förekommer i kyrkböckerna för första gången som en egen by perioden 1919—27, och då fanns 23 hushåll bokförda såsom fast boende. En stor del var ”utsocknes” som hittat en livskamrat i byn. Nymodiga namn som t ex Wass, Gräfnings, Bäck, Johan Eriksson — alias Johan i Svängen, Englund, Lundberg dök upp. Kolaren Aron Karlsson från Ljusnarsberg är upphovet till vad vi i dag uppfattar som ett vanligt

Mor från Soljongården håller till nere vid "Stjyr-bäck" med sina hushållsbestyr. Foto: Gerda Söderlund Leksands lokalhistoriska arkiv.

gårdsnamn, nämligen "Kulär" (= kolare).

År 1940 var ca 50 hushåll mantalsskrivna i byn, och i dag har lantbrevbäraren 110 året runt-boende hushåll på sin tur från brofästet mot Sollerön till Mångbergsvägen i söder. Dessutom ungefär lika många s k sommarhushåll, vilka i denna by lika gärna kan betyda vinterhushåll. Tomteland, Ski-center och stugbyar växer som svampar ur jorden. Gesunda förvandlas ständigt. Men än finns det många som minns tiden då byn var fåbod — och som gärna berättar. Man borde nog ge sig tid att lyssna mera, och också notera.

Följande gårds- och bomärkesinventering är ett försök att knyta samman förr och nu. Kanske lille Morgan Bäckström någon gång som vuxen finner det intressant att veta, att där han bor hade en gång kyrkvaktaren Garp Anders Andersson — sedermera soldat Fält — och hustrun Håmås Anna Göransdotter från Utanmyra sin fåbodgård. Sonen Anders, med soldatnamnet Sund och hustrun Palm Kerstin Olsdotter tog vid, och gården kom att kallas Sundgården. Bomärket har varit — och är fortfarande **A**.

Margit **A** Andersson

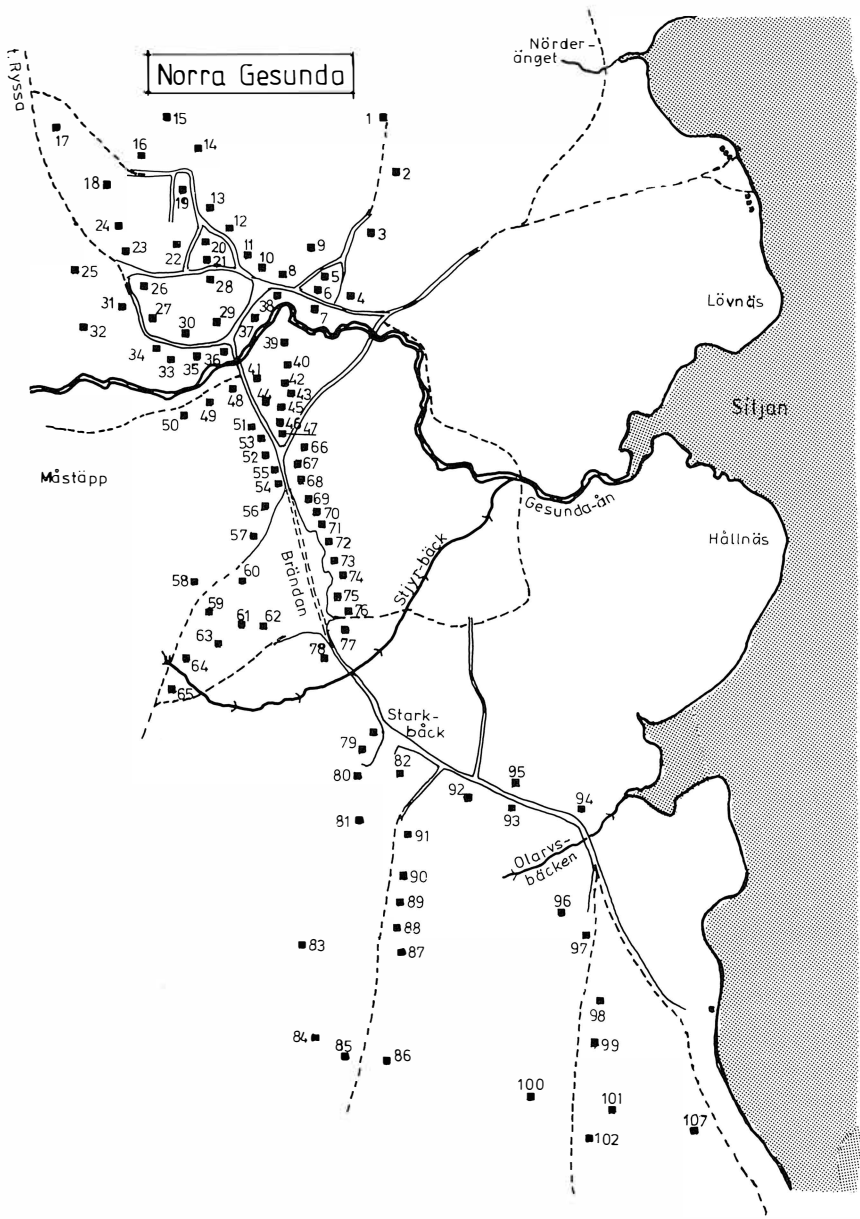
*Bond Johan Andersson (B.J.) har fotograferat mor och syster.
"Lissl Anders-mon" – Olars Margit och dottern Karin.*

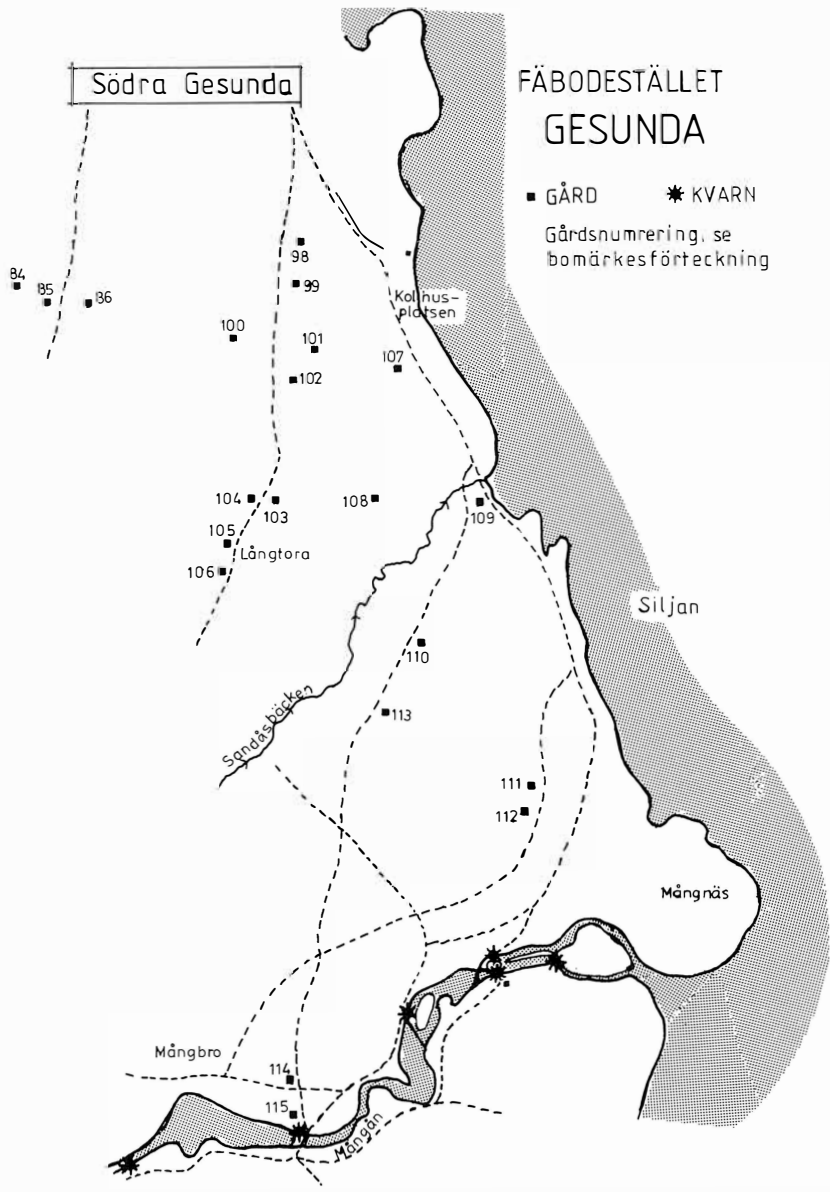

*Vy från "Brändan" i Gesunda. Ungefär där bönhuset nu står. Siljan och Sollerön i bakgrunden.
Foto: Gerda Söderlund, Leksands lokalhistoriska arkiv.*

Stoltgården, nr 54 på kartan, (mitt emot nuvarande Konsum). Håll Karin från granngården tittar in, hon har varit ute och repat löv. Här bodde Håmås Olof Jönsson – Soldat Stolt – från Utanmyra (1811–1889) och hustrun Buslars Majt Jönsdotter från Häradsarvet (1819–1906) med sina sju barn. Fotot ovan: Gerda Söderlund.

Nr på kar- tan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
1				N:a Masers, Utanmyra	Amanda Fältgård	IAB	2
2		Bus Per A. Bengtsarvet		Busjerk, Lejon, Utanmyra	Ove Magnusson	GAI	109
3		N:a Kisnis Per P. Utanmyra		Perers, Utanmyra	Göte Hanses	IAV	20
4		Stunis J.J. Utanmyra		Stunis, Utanmyra	Håkan Carstens	GCN	159
5		Wik Mats Ersson Utanmyra		S:a Masers, Utanmyra	Karin Wik-Land	GAT	118
6		Dunder P.A. Utanmyra		Häll, Gruddbo	Elsa Sjöberg	DBC	126
7				Kisnis, Utanmyra	Anders Kisnis	IAY	22
8		Bengts A.M. Bodarna		Bengts, Storan, Häradsarvet	Storan Hans Persson	IAU	19
9				Böl, H-arvet Hanses	Karin Hanses	IAV	20
10		Dunder A.A. Gruddbo		Dunderniss, Gruddbo	Margit Johansson	IJK	194
11				Lass Danil, Utanmyra	Dunder Artur Olsson	GAX	121

Nr på kartan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo-märke	gårdsnamn by	bo-märke	gårdsnamn by			
12		Sol Olof O. Bråmåbo			Rolf Fältgård	IAT	18
13		Bus Per N. Bengtsarvet		Bus (Nils), Bengtsarvet	Joacim Andersson	IAS	17
14		Bus Mats A. Bengtsarvet		Bus, Bengtsarvet	Bus Oskar Jönssons db Bertil Sollenskog	IAD	4
15		Bus Olof A. Bengtsarvet			Anna Bond	IAC	3
16				Bus, Bengtsarvet	Bus Olov Matsson	IAF	6
17				Bus, Utanmyra	Bus Kristina Nilsson	IAG	7
18		Bus Mats P. Bengtsarvet			Anna o Harald Bergström	IAI	9
19		Bus And. A. Utanmyra		LassUll, Utanmyra	Malte Bohm	IAR	16
20		Mats And.A. Gruddbo		Masnis, Gruddbo	Ingrid Hed	IAP	15
21				Glad Per, Gruddbo	Algot Brottare	IAO	14
22		Soldat Kalle Rothagen		Kall, Rothagen			
23		Sold.O.Lund Utanmyra		Lund, Utanmyra	Margit o Ester Lundén	GAZ	123
24				Svarf, Utanmyra	Rut Hindart m fl	ABZ	146

Nr på kar- tan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
25		Lafvas L.A. Häradsarvet		Grov, Gruddbo	Arthur Sahr		DBZ 146
26		Rysnis Dan.P Rothagen		Rysnis, Björk, Utanmyra	Rune Trapp		GBG 130
27		Rysnis J.P. Rothagen		Rysnis, Strand, Rothagen	Leif Olsson		IAK 10
28		Smitts P.P. Rothagen		Smis, Rothagen	Ingemar Häll		IAN 13
29		Bråmå M.N. Bråmåbo		Glad, Utanmyra	Runo o Henry Mårtensson		IAM 12
30		Svarf A.J. Utanmyra		Trapp (Lass), Gruddbo	Göran Danielsson		IAL 11
31				Rysnis (Per), Rothagen	Elsa Nilsson		IDH 77
32				Lutter Ull, Bengtsarvet	Morgan Nilsson		IBE 28
33		Dunder N.N. Gruddbo		Niss, Gruddbo	Elsa Norin		DDF 175
34					Ester Dunder		IBC 26
35		Lafvas J.O. Häradsarvet			Trapp Lars Karlsson		IBB 25

nr	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo-märke	gårdsnamn by	bo-märke	gårdsnamn by			
6	⌘	Nisis M.M. Gruddbo	⌘	Monte, Gruddbo	Anna Erkers	IBA	24
7	⌘	Soldat A.A. Dunder Utanmyra	⌘	LissDunder, Utanmyra	Ivan Andersson	IAZ	23
8	⌘	S:a Hålpås P.P. Utanmyra	⌘	Hålpås, Utanmyra	Gösta Wass	ECP	161
9	⌘	Dunder M.A. Utanmyra	⌘	Smass, Utanmyra	Albert o Erik Engström	IBR	39
0	⌘	Dunder P.A. Utanmyra	⌘	Hålpås, Bengtsarvet	Carina Ahlmén	IBS	40
1			⌘	Blank, Utanmyra	Ulf Rydberg	GBI	132
2	⌘	Sold. Garp A.A. Fält Utanmyra	⌘	Sund, Utanmyra	Karl-Arne Bäckström	IBT	41
3	⌘	Svarf Jöns P. Utanmyra	⌘	SvarvMas, Utanmyra	Gottfrid Resgård	IBU	42
4	⌘	Svarf Per J. Utanmyra		SvarvPer, Utanmyra	Gottfrid Resgård		
5	⌘	S:a Bondpers P.E. Utanmyra	⌘	Bondpers, Utanmyra	Emil Andersson	IBV	43
6	⌘	BusMårten O. Bengtsarvet			Emil Andersson		

Nr på kar- tan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
47		Mårs O.L. Utanmyra		Mås, Utanmyra. Svärdsjö- Johan, Johan i Svängen	Samf.mark		if
48		Buslars N.N. Utanmyra		Buslars, Rullpers, Utanmyra	Mats Skyman m fl	IBP	38
49		Dunder L.A. Utanmyra		Kulär (Erik) Gesunda	Anders Karlsson	IBN	36
50				Kulär(August)	Ida Persson	IBH	31
51		Håmå A.Dun- der, Utanm.			Lars Erik Jansson m fl	IBX	44
52		Håll O.L. Utanmyra		Lund, Utanmyra	Alfred Lund	IBZ	46
53				Kalén	Lars Kaléns db	IBY	45
54		Håmå Jöns O. Utanmyra		Stolt, Häradsarvet	Inga o Gunnar Stolt, Anna Lundin	EBZ	146
55				Asp, Rothagen	Inga o Gunnar Stolt, Anna Lundin		
56		Skräddar N. Mårtensson Utanmyra		Mårtn, Utanmyra	Tommy Sohlin	ICA	47

Nr på kar- tan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
57		Jons O.A. Utanmyra		Bengts, Bodarna	Mats Wistrand	ICB	48
58		Lafvas O.A. Utanmyra		Amus,Fyr, Bråmåbo	Amus Karl Danielssons db	ICC	49
59		Bond Per A. Utanmyra			Olof Cederlund	ICE	51
60		Bus A.A. ”Duvlär” Bodarna		Djus, Gruddbo	Bror o Anna Lundberg	ICF	52
61		A.Mårtens- son Häll Häradsarvet		Smis, Häradsarvet	Bossel Nils Andersson	ICH	54
62		Mårten Lind Häradsarvet		Smis, Häradsarvet	Bossel Nils Andersson	ICH	54
63		Jöns Sollin Gruddbo		Mås, Gruddbo	Mås Anders Persson	ICK	56
64		Sol Olof A. Gruddbo		Solin, Häradsarvet	Johan Sohlin	ICL	57
65				DovLass, Häradsarvet	Skräddar Axel Eriksson	DCB	148
66		N:aBondpers P.P. U-myra		Lill-Per, Utanmyra	Kisti Matz	IDI	78
67		Bond O.P. Utanmyra		LassPer, Utanmyra	Konsums parkering	IDG	76

Nr på kar- tan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg- nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
68	↑	Håll A.P. Utanmyra	f	Fräs Per, Utanmyra	Konsum	IDG	76
69	⌘	Lafvas O.J. ”Stur-Lafvas” Utanmyra	⌘	Olavs, Olans, Utanmyra	Erland Olsson	IDF	75
70	⌘	N:aBondpers L.P. Utanmyra	f	Flint, Braf, Utanmyra	Ingrid o Lisa Eriksson f Braf	IDE	74
71		Corpral L.A. S. Asp Utanmyra	AH	Dunderniss, Gruddbo	Nils Mats	IDD	73
72	⌘	Kistnis L.L. Utanmyra	⌘	Kisnis, Utanmyra	Erik Björk	IDC	72
73		Bos A.N. Bengtsarvet	⌘	Katrin, Lejon, Bengtsarvet	Nils Lejon	IDB	71
74		Sold.O. Orädd Gruddbo		Frisk o. Katrin Kari, Gruddbo	Ingrid Sundström	ICZ	69
75	H	Lissel A.A. Häradsarvet		Lillpers (Anders)	Stig Wass m fl	ICX	67
76			H	Lillpers (Axel)	Mats Eriksson	ICY	68
77		Bråmå J.L. Bengtsarvet	T	Brutär, Bengtsarvet	Dag Bråmer	ADB	171

Nr på kartan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo-märke	gårdsnamn by	bo-märke	gårdsnamn by			
78		Reser P.P. Utanmyra					
79		Sold.L.Flinta Gruddbo		Nisis, ”Startjen”, Gruddbo	Gustav G Stenmarks db	ICS	63
80				Soljons, Gruddbo	Kjell o Marie Holm	ICR	62
81		BråmåL.O. Bråmåbo		Kall, Gruddbo	Gunnar Englund	IFM	127
82		Hinders O.N. Utanmyra		Hinders, Utanmyra	Helny Jönsson	GDL	180
83				Kox, Rothagen	Anna Erkers	FAB	102
84				Hinders, Utanmyra	Hinders Erik Andersson	IFT	133
85				Resar, Utanmyra	Gunnar Resar m fl	IHV	181
86				DunderLars, Utanmyra	Henry Persson	GBO	137
87		Bälter P.A.+ hu PÅls Mar- git Od. Häradsarvet		Bälter, Häradsarvet	Karin Öster	IFS	132
88				Bälter, Häradsarvet	Ellen Lissåker	EDU	188

Nr på kar- tan	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
89		Påls Olof P. Häradsarvet		Sar, Häradsarvet	Göte Wahlström	IFR	131
90		Reser N.P.		Reser, Utanmyra	Kristina Falk	IFO	129
91		Bond A.P. Utanmyra		Andersbyl, Utanmyra Angel	Marianne Osbeck o Ulla Levinsson	IFL	126
92				LisslAnders, Utanmyra	Örjan Anna Andersson	IFI	124
93		N:a Hålpås P.P. Utanmyra		Fält, Gruddbo	Ulla Jakobsson	IFG	122
94		Reser A.N. Utanmyra		Olarvs, Niså, Utanmyra	Arne Dunder	GBV	143
95		Reser A.A. Utanmyra		Bond, Gruddbo	Bond Erik Persson m fl	DAG	107
96		Bos Erik P. Bengtsarvet		FlintPer, Bengtsarvet Pros	Elsa Larsson m fl	IFV	135
97				Tåmt, Bengtsarvet	Nils Tåmts db	AAI	109
98		Krång L.O. Bengtsarvet		Tolla, Bodarna	Inger Larsson	IFX	136
99		Dunder N.N. Bengtsarvet		Masull, Häradsarvet	Carin Israelsson	IGC	141

Nr gå- car- an	1840—Storskiftet		senare		Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
	bo- märke	gårdsnamn by	bo- märke	gårdsnamn by			
100				Mårtn, Bengtsarvet	Karin Björk	IGE	143
101		Dunder M.N. Utanmyra		DunderMas, Utanmyra	Anna o Sixten Bondesson	IGD	142
102		Dunder L.N. Utanmyra					
103				Tåjn, Utanmyra			
104				Mytjås, Utanmyra	Karl o Ruth Johansson	IGF	144
105				Bos, Bengtsarvet	Ingrid Wirström	IGG	145
106				Bos,B-arvet, Hinders, Häradsarvet	Hans Sundberg	IGH	146
107				Djus-Dun- der, Rothagen Sättner	Britt Arvidsson	IGK	148
108				DunderPer, Utanmyra	Dunder Selma Matssons db	IGM	150
109				Dunderull, Utanmyra	Rune Hedberg	IGN	151
110				Bolagsgård, Wass	Bengt Wass	IGT	156

Nr på kartan	1840—Storskiftet bo- märke	gårdsnamn by	senare bo- märke	gårdsnamn by	Platsens nuvarande ägare eller brukare	Litt	Reg. nr
111				Jerk, Gruddbo	Bror Wass		IGT 156
112		Böl O.M. Häradsarvet					
113				Böljons, Häradsarvet Skäggbäck Strömbacken	Erling Mederyd		IGU 157
114		Mångbro		Erlandsson	Leif Hindart		IGV 158
115		Mångbro kvarn		Mångbro kvarn	Mjöltnare Lotta Klasson o Anders Karlsson		IGX 159

Litt: AAA=Bengtsarvet; DAA=Gruddbo; EAA=Häradsarvet;
FAA=Rothagen; GAA=Utanmyra; IAA=Gesunda